

Digitale kinderrechten? Juist nu!

‘Digitale kinderrechten? Juist nu!’ is een vervolg op de Digi-doener voor de pabo ‘Kinderrechten, zeker nu!’. In de vorige les maakten de studenten kennis met de rechten van het kind, welke kinderrechten er zijn en hebben ze geleerd welke adviezen ze kunnen geven aan een kind als het in een vervelende situatie terechtkomt. In deze les zoomen we verder in op de kinderrechten in de digitale wereld, ook wordt er vanuit een ethisch dilemma gekeken naar digitale kinderrechten. Aan het einde van de les maken de studenten een educatieve poster over de digitale kinderrechten met als doel een gezonde digitale identiteit ontwikkelen en (later) veiliger participeren in de digitale maatschappij. Deze Digi-doener voor de pabo is een remake van een les uit de lessenserie ‘Rights now!’. De student zou deze les(senserie) in de (stage)praktijk kunnen geven. Deze pabo-les kan gegeven worden tijdens een pedagogiekles over mediawijsheid. Totale duur: 1 tot 1,5 uur.

VERBINDING MET HET ONDERWIJS

De student krijgt vanuit de pabo de taak om leerlingen tot bewuste, kritische en zelfstandige burgers van de maatschappij op te leiden. De student heeft hier als professional een belangrijke voorbeeldfunctie en taak in. Deze Digi-doener helpt de student om de online kinderrechten concreet te maken voor zijn of haar stageklas en leerlingen voor te bereiden op hun (digitaal) burgerschap, zodat ze veilig kunnen participeren.

LESOPBOUW

- Introductie: Een terugblik op de rechten van het kind en het belang ervan. (5 min.)
- Verdieping: Kennismaken met online kinderrechten, het belang ervan en leren het te herkennen. (20 min.)
- Doen: De studenten maken een educatieve poster met het thema ‘digitale kinderrechten’. (30 min.)
- Afronding: Beoordelen van de gemaakte educatieve posters aan de hand van de criteria. (20 min.)

VOORBEREIDING & BENODIGDHEDEN

Van tevoren kun je een aantal dingen doen:

- Lees de handleiding.
- Digibord met internetverbinding: klik door de slides voor op het digibord.
- Zorg dat iedere student een eigen device heeft.
- Deze les is een remake van de PO-lessen 2, 3, 4 en 5 uit de lessenserie ‘Rights now!’. Vraag de studenten om deze lessen eens op de stageschool te doen!

BURGERSCHAP

In deze les staat de pijler ‘participatie’ centraal, waarbij de focus ligt op het ontwikkelen van de kennis ‘Rechten van het kind om aan het gemeenschapsleven deel te nemen’ (leerdoel 24 PO leerplankader SLO burgerschapsonderwijs en mensenrechteneducatie). Het is belangrijk dat studenten hier kennis van en inzicht in hebben, zodat ze hun leerlingen opleiden om veilig te kunnen participeren in de (toekomstige) samenleving op verschillende niveaus, maar zeker ook in de digitale wereld. Anderzijds staat dus ook het ontwikkelen van de vaardigheid ‘Zelf verantwoordelijkheid nemen om mensen- en kinderrechten in de eigen omgeving te beschermen’ centraal (leerdoel 15 PO leerplankader SLO burgerschapsonderwijs en mensenrechteneducatie).

Het onderdeel Burgerschap in de Digi-doener is gebaseerd op het Vakportaal burgerschap van SLO. SLO onderscheidt drie domeinen van burgerschapsonderwijs: democratie, participatie en identiteit. Vanuit dit perspectief werken we aan burgerschap in de Digi-doeners, meer informatie vind je [hier](#).

ETHIEK

In deze Digi-doener staan de digitale kinderrechten centraal. Ieder kind op de wereld heeft recht op digitaal burgerschap. Ze moeten weten wie ze online zijn (identiteit), hoe ze deelnemen (participatie) en welke rechten ze hebben en kunnen gebruiken (democratie). Maar waar ligt de verantwoordelijkheid voor onderwijs in digitaal burgerschap aan de leerlingen? Bij de ouders, bij het onderwijs of bij andere partijen? We weten dat onze leerlingen recht hebben op goed digitaal burgerschap. Maar wat gebeurt er als hierdoor andere essentiële vakken en vaardigheden in het gedrang komen? Onze leerlingen hebben immers het afgelopen jaar toch ook echt een achterstand opgelopen door het coronavirus. Is onderwijs in digitaal burgerschap dan nog steeds zo belangrijk?

DOEL VAN DE PABO-LES

Kennisbasis

1. Kennisbasis generiek

De student is zelf digitaal geletterd, kan leerlingen opvoeden in deze samenleving en digitale middelen benutten in zijn didactiek. 2.7: De student heeft voldoende kennis van kinderen in een netwerksamenleving, opvoeding in omgang met sociale media en gedragsregels.

2. Kennisbasis generiek: sociale veiligheid en burgerschapsvorming

De school en de klas fungeren als brug tussen de thuiswereld van het kind en de maatschappij waarin het kind opgroeit. De student borgt sociale veiligheid door ruimte te bieden voor het unieke van elk kind en de verscheidenheid in de groep. Hij stimuleert leerlingen om actief deel uit te maken van de groep en op hun eigen manier als burger te participeren in hun nabije leefomgeving en maatschappij. Hierbij besteedt de student aandacht aan burgerschapsvorming. De student besteedt onder andere aandacht aan sociale

verantwoordelijkheid, persoonsvorming, kritisch burgerschap en verantwoordelijk gedrag van de leerlingen in de eigen leefomgeving.

3. Kennisbasis generiek: pedagogisch handelen

De student creëert een veilig pedagogisch klimaat waarbij de leerlingen hun welbevinden centraal staat en ze emotioneel vrij zijn. De student beheerst methodieken voor het creëren van dit veilig pedagogisch klimaat en is in staat om sociaal-emotionele ondersteuning te geven waar nodig.

4. Kennisbasis Nederlands

De student creëert authentieke situaties waarin het voeren van gesprekken, luisteren en spreken centraal staan.

De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder woordenschat vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken om over taal te denken en te spreken.

DOEL VAN DE PO-LES

Domein curriculum 2021	Leerdoelen digitale vaardigheden	Kerdoel vak	21st century skills
1 Veiligheid en privacy in de digitale wereld DG2.1 Veiligheid in de digitale wereld.	1 Mediawijsheid De leerling wordt zich bewust van het belang van persoonlijke mediavaardigheid.	1 Oriëntatie op jezelf en de wereld De leerling leert zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht en als consument.	1 Kritisch denken
2 Digitaal burgerschap DG5.1 De digitale burger. DG5.2 Digitale identiteit.	2 Mediawijsheid De leerling weet dat het mogelijk en nuttig is begeleiding van een volwassene of vertrouwenspersoon te vragen.	2 Oriëntatie op jezelf en de wereld De leerling leert zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van zichzelf en anderen.	2 Probleem oplossen

INTRODUCTIE

Openingslide

Digitale kinderrechten? Juist nu!

Slide 1, Klassikaal

Bekijk met de studenten [dit nieuwsbericht](#) (zie ook button op slide). In dit artikel wordt duidelijk dat goede zorg en passend onderwijs op dit moment niet voor alle kinderen bereikbaar is. Bespreek met de studenten wat ze hiervan vinden. Hebben onze kinderen geen rechten op goede zorg en passend onderwijs? Zijn de studenten zich ervan bewust dat deze problemen nu spelen?

Vertel de studenten vervolgens dat ze tijdens deze les kennis gaan maken met de kinderrechten in de digitale wereld. Ze leren welke rechten er zijn, hoe ze hun leerlingen kunnen ondersteunen en er wordt een ethisch dilemma besproken over waar de verantwoordelijkheid voor goed digitaal burgerschap ligt. Onze leerlingen moeten immers als toekomstig digitaal burger weten hoe ze veilig en vertrouwd kunnen participeren in de samenleving. Het is dan ook belangrijk dat de studenten kennis en inzicht hebben in de rechten van het kind om leerlingen veilig en vertrouwd te kunnen laten deelnemen. Ook is het belangrijk dat studenten en hun leerlingen leren om zelf verantwoordelijkheid te nemen om mensen- en kinderrechten in de eigen omgeving te kunnen beschermen. Aan het einde van de les gaan de studenten een lesconcept ontwikkelen over de digitale kinderrechten, het belang en nut ervan voor hun leerlingen en wordt er multimedia ingezet om de les te ondersteunen. Vertel de studenten dat deze Digi-doener voor de pabo een remake is van les 2, 3, 4 en 5 uit de lessenserie 'Rights now' voor de bovenbouw van het basisonderwijs. Deze lessenserie kunnen de studenten ook in de (stage)praktijk geven.

Wanneer we het over online kinderrechten hebben, waar ligt dan voor studenten de prioriteit wat betreft thema's? In welke situaties zouden hun leerlingen terecht kunnen komen als ze online gaan? Waar moeten hun leerlingen tegen beschermd worden door de digitale kinderrechten? Maak met de studenten aan de hand van deze brainstorm een top 3 met de belangrijkste thema's voor digitale kinderrechten.

VERBINDING MET HET ONDERWIJS

Slide 2, Klassikaal

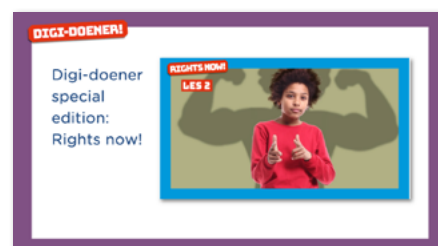
Vertel de studenten dat zij de taak hebben om leerlingen tot bewuste, kritische en zelfstandige burgers van de maatschappij op te leiden. Het is belangrijk dat zij hun leerlingen opleiden om later veilig te kunnen participeren in de (toekomstige) samenleving op verschillende niveaus, maar zeker ook in de digitale wereld. Zij moeten inzicht hebben in en kennis van de rechten van het kind om hun leerlingen veilig en vertrouwd aan het gemeenschapsleven deel te laten nemen. Deze Digi-doener helpt de student om de online kinderrechten concreet te maken voor zijn of haar stageklas en leerlingen voor te bereiden op hun (digitaal) burgerschap, zodat ze veilig kunnen participeren.

PO-LES

Slide 3, Klassikaal

Vertel de studenten dat deze les een remake is van les 2 t/m 5 van de lessenserie '[Rights now](#)'. In deze lessenserie leren leerlingen wat hun rechten zijn en of deze rechten hen ook online beschermen. Daarnaast leren ze vervelende situaties te herkennen en op te komen voor hun rechten. Deze lessenserie kunnen studenten ook gebruiken voor in hun (stage)praktijk.

★TIP!

Is er tijd over? Bekijk samen via deze [link](#) het projectboek en de opbouw van het project. Bespreek met elkaar de opbouw van de vijf lessen. Wat vinden jullie van de opbouw van deze lessen? Sluiten de voorbeelden aan bij jouw leerling of zou jij kiezen voor andere manieren om dit onderwerp concreet te maken?

Slide 4, Klassikaal

Vertel de studenten dat ze in de vorige les hebben geleerd dat in een kinderrechts staat beschreven waar een kind recht op heeft. Kinderrechten zijn mensenrechten voor kinderen die beschrijven wat elk kind moet hebben of moet kunnen doen. De kinderrechten moeten ervoor zorgen dat ze goed en gezond op kunnen groeien. Ze gelden totdat kinderen achttien jaar worden, dan ben je volgens de wet geen kind meer. Deze afspraken gaan over hun leven, thuis en op school, maar ook over wat ouders moeten doen en waar de overheid voor moet zorgen. Ook moeten de kinderrechten kinderen beschermen tegen mishandeling en oorlog. Alle landen in de wereld hebben meegedacht over welke rechten kinderen wereldwijd moeten hebben, dit is opgenomen in het Kinderrechtenverdrag. Dit verdrag bestaat uit 54 artikelen en telt dus wereldwijd.

Met deze slide wordt besproken wat kinderrechten zijn en wat ze inhouden. Er wordt echter nog niet specifiek gesproken over digitale kinderrechten. Vraag aan de studenten waarin digitale kinderrechten zouden kunnen (of moeten) verschillen van 'normale' kinderrechten.

VERDIEPING**Slide 5, Klassikaal**

Zowel voor kinderen als volwassenen is de online wereld fantastisch. Je vindt er de grappigste video's en de leukste games. Je kunt er makkelijk chatten, informatie vinden en delen. De meeste kinderen hebben voordat ze naar de middelbare school gaan al een smartphone. Daarmee zijn ze ongeveer drie uur per dag online. Maar online zijn is niet altijd alleen maar leuk. Soms maken mensen misbruik van jouw gegevens, plaatst iemand een lelijke foto van jou of krijg je een stomme reactie. Wanneer dit soort dingen gebeuren, is het handig om te weten wat eigenlijk je rechten zijn.

Opdracht

Vraag de studenten om op hun device te zoeken naar artikelen over hoeveel tijd leerlingen tegenwoordig online zijn. De studenten zullen tot de conclusie komen dat in deze (corona)tijd de schermtijd van hun leerlingen drastisch is toegenomen ten opzichte van alle adviezen over schermtijd. Zo wordt een schermtijd van één tot drie uur per dag voor kinderen tussen de acht en twaalf jaar gezond gevonden. In de artikelen lezen de studenten echter dat hun leerlingen soms wel zeven uur per dag online zijn, een verdubbeling dus! Doordat de leerlingen zoveel meer tijd online door zijn gaan brengen, wordt het belang van online

kinderrechten alleen maar groter en groter.

Mogelijke artikelen die de studenten kunnen vinden zijn:

- [Artikel 1 – Trouw](#)
- [Artikel 2 – Mediawijzer.net](#)

Slide 6, Klassikaal

Vertel de studenten dat onze leerlingen het recht hebben om opgeleid te worden tot een bewuste en verantwoorde digitale burger. Dat betekent zij hun digitale burgerschap later (en nu) moeten kunnen inzetten om bewust en verantwoord om te gaan met bijvoorbeeld sociale media. Het is belangrijk dat zij leren hoe ze veilig en vertrouwd kunnen participeren in de digitale samenleving en dat ze weten welke rechten ze hebben. Ook bij gebruik van het internet, de mobiele telefoon en andere media dienen zij een goede, verantwoordelijke burger te zijn. Om dit te kunnen bereiken, hebben zij het recht op mediawijsheid. Hierdoor leren de leerlingen competenties die ze nodig hebben om actief, bewust en kritisch te kunnen deelnemen aan de mediasamenleving. Zoals we al gezien hebben, is er in de afgelopen jaren veel veranderd. De huidige mediasamenleving biedt kinderen kansen, maar leidt ook tot vragen over de rechten, plichten en mogelijkheden van kinderen, hun opvoeders en media. Om onze leerlingen ook online te kunnen beschermen, zijn de belangrijkste kinderrechten omgezet in een manifest dat is geschreven door kinderen en experts. Dit manifest is geïnspireerd op het Kinderrechtenverdrag van de VN uit 1989. Veel van de onderwerpen waar kinderen tot hun achttiende mee te maken kunnen krijgen, komen in dit verdrag aan bod. Van onderwijs, wonen en gezondheid tot geloof, ouders en vrienden.

De kinderen en experts die aan het manifest hebben bijgedragen, hebben de volgende tien mediawijze varianten op de kinderrechten geformuleerd:

1. Kinderen hebben recht op toegang tot het internet (afgeleid van artikel 3: Belangen van het kind)
2. Kinderen hebben recht op veilige media (afgeleid van artikel 17: Recht op informatie)
3. Kinderen hebben recht op mediawijze opvoeding (afgeleid van artikel 5: Rol ouders)
4. Kinderen hebben recht op mediawijs onderwijs (afgeleid van artikel 6: Recht op ontwikkeling)
5. Kinderen hebben recht op online vergetelheid (afgeleid van artikel 8: Eerbiediging van de identiteit)
6. Kinderen hebben recht op vrijheid van meningsuiting in de media (afgeleid van artikel 12: Recht op eigen mening)
7. Kinderen hebben recht op online privacy (afgeleid van artikel 16: Bescherming van privacy)
8. Kinderen hebben recht op bescherming tegen schadelijke beelden en teksten (afgeleid van artikel 17: Toegang tot informatie)
9. Kinderen hebben recht op online spelen (afgeleid van artikel 31: Recht op spelen)
10. Kinderen hebben recht op mediagrenzen (afgeleid van artikel 3: Belangen van het kind en 6: Recht op ontwikkeling)

Opdracht

Bespreek met de studenten de tien digitale kinderrechten. Verdeel de groep in tweetallen en laat de studenten vervolgens bij één van de tien digitale kinderrechten een situatie bedenken waarbij het recht ingezet zou moeten worden. Laat na afloop een aantal studenten hun situaties delen met de rest van de groep.

Slide 7, Klassikaal

 Vertel de studenten dat ze nu weten dat ieder kind recht heeft op goed onderwijs. Maar hoort daar ook aandacht voor digitale kinderrechten en digitale vaardigheden bij? We leven immers in de 21e eeuw en dat betekent dat mediawijsheid en kennis over je (online) rechten een belangrijk onderdeel is in het onderwijs. Kinderen moeten leren omgaan met digitale media. Als je dit niet leert, kun je eigenlijk niet goed meekomen in de maatschappij. Het verschil tussen kinderen is soms erg groot: het ene kind weet hoe je een computer moet hacken, terwijl de ander niet goed weet hoe je een YouTube-filmpje deelt. Maar waar ligt nu de verantwoordelijkheid voor goed, digitaal burgerschap bij de leerlingen? Bij de ouders, bij het onderwijs of bij henzelf? Het onderwijs is druk genoeg met het onderwijzen in andere belangrijke cognitieve vaardigheden, zoals rekenen, taal en spelling. De leerlingen hebben immers het afgelopen jaar toch ook echt een achterstand opgelopen door corona. Leerkrachten hebben helemaal geen tijd om ook hier nog eens aandacht aan te besteden. Maar de leerlingen hebben toch ook recht op goed digitaal burgerschap? Juist nu!

Bespreek met de studenten wat zij hiervan vinden. Moet aandacht voor (digitale) kinderrechten opgenomen worden in het dagelijkse lespakket, of niet? En wat als dit ten koste gaat van hun reken-, taal- en spellingsniveau? Is het dan nog steeds wel zo belangrijk?

Slide 8, Klassikaal / individueel

Vertel de studenten dat ze gaan kijken naar een video van het Unicef Kinderrechten Filmfestival. Het Unicef Kinderrechten Filmfestival is het grootste filmfestival op YouTube, waarbij kinderen (9-13 jaar) zelf hun mening en ideeën over de kinderrechten geven door er samen met een filmcoach een film van te maken. In het filmpje 'Kinderrechten, ook online!' worden bij de hoofdrolspelers één of meerdere digitale kinderrechten door hun ouders overtreden. Bekijk nu samen de video en vraag de studenten te kijken welke van de tien digitale kinderrechten er 'overtreden' worden.

De studenten kunnen de volgende digitale kinderrechten hebben herkend:

- Kinderen hebben recht op mediawijze opvoeding (afgeleid van artikel 5: Rol ouders)
- Kinderen hebben recht op online vergetelheid (afgeleid van artikel 8: Eerbiediging van de identiteit)
- Kinderen hebben recht op online privacy (afgeleid van artikel 16: Bescherming van privacy)

- Kinderen hebben recht op bescherming tegen schadelijke beelden en teksten (afgeleid van artikel 17: Toegang tot informatie)

Slide 9, Klassikaal / individueel

Vertel de studenten dat er online veel lesmateriaal te vinden is, gratis en/of betaald, naast het mooie aanbod van Stichting FutureNL. De studenten gaan de komende tien minuten op zoek naar online lesmateriaal over kinderrechten. Bespreek met de studenten welke zoektermen zij denken te gaan gebruiken. Gebruiken ze voor het zoeken ook nog een andere zoekmachine dan Google? Waarom? Wie van de studenten heeft de gouden tip om het beste materiaal te kunnen vinden op het gebied van online kinderrechten?

Na het delen van de zoektermen en andere gouden tips gaan de studenten op zoek naar lesmateriaal over (digitale) kinderrechten. Hiervoor krijgen ze tien minuten de tijd. Bespreek de opdracht vervolgens na aan de hand van onderstaande vragen:

- Welke zoektermen hebben de studenten gebruikt?
- Welke educatieve bronnen hebben de studenten gevonden?
- Is er één die er echt bovenuit springt, die bij wijze van spreken morgen in de stageklas ingezet kan worden?
- Hebben ze ook educatief materiaal gevonden dat helemaal niet bruikbaar is?
- Welke criteria gebruiken ze voor goed lesmateriaal?

Mogelijke opties van lesmaterialen die studenten hebben gevonden:

- [KlasCement](#)
- [SLO](#)
- [Unicef](#)

DOEN - ONTWERP JE EIGEN LES(ONDERDEEL)

Slide 10, Groepswerk / individueel

Vertel de studenten dat ze geleerd hebben dat het hun taak is om hun leerlingen tot bewuste, kritische en zelfstandige burgers van de toekomst op te leiden. Het is erg belangrijk dat ze de juiste kennis en inzichten hebben om hun leerlingen in de toekomst veilig te kunnen laten participeren in de (digitale) maatschappij op verschillende niveaus. Met deze Digi-doener is er een start gemaakt wat betreft deze kennis en inzichten. Nog belangrijker is dat studenten leren hoe ze hun leerlingen een gezonde, digitale identiteit kunnen laten ontwikkelen, waarbij er aandacht is voor de eigen digitale rechten van leerlingen en bescherming van hun ontwikkeling.

Aan de slag!

De studenten gaan een educatieve poster ontwerpen over het thema digitale kinderrechten, waarmee een gezonde digitale identiteit wordt gestimuleerd en leerlingen veiliger kunnen participeren in de digitale maatschappij. Belangrijk hierbij is dat er minstens één digitaal kinderrecht centraal moet staan.

Bij het ontwerpen van de poster wordt er nagedacht over de volgende vragen:

- Welke didactische keuzes worden gemaakt bij de inzet van bronnen? Welke informatie en multimedia gaan de studenten gebruiken? Welke keuzes staan centraal voor een goede educatieve poster?
- Welk digitaal kinderrecht staat centraal en waarom juist deze?
- Hoe kan de poster hun leerlingen beschermen en helpen met het ontwikkelen van een gezonde digitale identiteit?

Ter inspiratie kunnen de volgende bronnen gebruikt worden:

- Video's van het [Unicef Kinderrechten Filmfestival](#)
- Educatieve materialen maken met online ontwerpprogramma's, zoals [Canva](#) en [Adobe Spark](#)
- Video's van www.schooltv.nl over kinderrechten

AFRONDING

Slide 11, Klassikaal

Vertel de studenten dat ze hun poster (kort) gaan presenteren aan de rest van de groep. Hierbij gaat het niet om de poster zelf, maar juist om welke keuzes ze hebben gemaakt om de poster educatief te laten zijn. Tijdens de presentatie wordt er gekeken naar:

- Welk digitaal kinderrecht staat er centraal en waarom juist deze?
- Welke didactische keuzes zijn er gemaakt bij het gebruik van de bronnen?
- Hoe beschermt de poster hun leerlingen en hoe helpt het met het ontwikkelen van een gezonde digitale identiteit?

Na afloop kan er ook nog door de studenten samengevat worden wat een educatieve poster nou echt goed maakt.

Eventueel kan ervoor gekozen worden om de posters te digitaliseren en later met elkaar te delen via bijvoorbeeld mail, Dropbox of een Padlet.

